

Adenbruko kognityvinis tyrimas (ACE-III^{LT}) Administravimo ir taškų skaičiavimo vadovas (2024)

Versta iš: ACE-III and M-ACE Australian Guide 2014

Adenbruko kognityvinio tyrimo trečioji redakcija (ACE-III) yra trumpas pažintinių procesų testas, kuriuo įvertinamos penkios pažinimo sritys: (1) dėmesys, (2) atmintis, (3) žodinis sklandumas, (4) kalba ir (5) regimieji erdviniai gebėjimai. ACE-III pakeičia ankstesniąją testo versiją, Adenbruko kognityvinis tyrimas-taisytas (ACE-R); testą sukūrė FRONTIER tyrimų grupė (FRONTIER Research Group (www.frontierfd.org)). Už teisingai atliktas testo užduotis tiriamasis gali surinkti iki 100 taškų. Kuo daugiau taškų surenkama, tuo geresnis asmens pažintinis funkcionavimas. ACE-III užduočių pateikimas ir atlikimas trunka apie 15 minučių, o taškų skaičiavimas – apie 5 minutes.

Mini-ACE (M-ACE) yra trumpesnė ACE-III versija, kuri buvo sukurta taikyti tuomet, kai viso ACE-III administravimas būtų nepraktiškas. Didžiausia įmanoma M-ACE taškų suma yra 30, didesnė taškų suma reiškia geresnį pažintinį funkcionavimą. M-ACE užduočių pateikimas ir atlikimas apytiksliai trunka 5 minutes, o taškų skaičiavimas neturėtų trukti ilgiau nei 1-2 minutes.

Šis administravimo ir taškų skaičiavimo vadovas yra skirtas paaiškinti testo užduotis bei jų vertinimą. Prašome įdėmiai jį perskaityti prieš pradėdant taikyti testą. Užduotys, kurios įeina į M-ACE įvertį, yra pažymėtos užduočių paantrašėse (pvz., „**M-ACE**“). Esant galimybei taškų skaičiavimą atidėkite tyrimo pabaigai, kad tiriamasis tyrimo eigoje nematytų, kaip tyrėjas žymi, ar atsakymas buvo teisingas ar klaidingas. Tai gali padėti sumažinti tiriamojo nerimą, kuris gali veikti testo atlikimą.

Norėdami prisijungti ACE-III ar M-ACE, o taip pat sužinoti informaciją apie naujausias publikacijas ar vertimus į kitas kalbas, apsilankykite internetinėje svetainėje www.frontierfd.org¹

DĖMESYS – Orientacija (0–10 taškų)

M-ACE

Pateikimas: paklauskite tiriamojo, kokia šiandien savaitės ir mėnesio diena, koks mėnuo, metų laikas. Taip pat paprašykite nurodyti aukštą (arba buto numerį) ir gatvę (jei klausiate adreso) arba ligoninės ar įstaigos pavadinimą, miestą, savivaldybę ir šalį.

Taškų skaičiavimas: vienas taškas duodamas už kiekvieną teisingą atsakymą. Mėnesio diena: leidžiama ± 2 dienų paklaida (pvz., 5-ta ar 9-ta, kai tikroji diena 7-ta). Mėnuo: jei tiriamasis mėnesį nurodo skaičiumi (pvz., trečio mėnesio 23 diena), paprašykite pasakyti mėnesio pavadinimą. Metų laikas: Jei yra metų laiko kaitos periodas (pvz., rugpjūčio pabaiga), o į jūsų klausimą tiriamasis atsako, kad dabar *ruduo*, perklauskite: „*argi ne kitas metų laikas?*“ Jei pasako *vasara*, skirkite 1 tašką (nes tai pereinamasis laikotarpis tarp šių dviejų metų laikų). Neskirkite balų, jei atsakymas yra pavasaris ar žiema. Aukštas/gatvės pavadinimas: jei tiriamasis yra namuose, paklauskite, kaip vadinasi gyvenamasis rajonas ar pastatų kompleksas (pvz., socialinių paslaugų namai), kelintas čia aukštas, taip pat galima paklausti, kaip vadinasi kambarys, kuriame atliekamas tyrimas (pvz., virtuvė, svetainė ir kt.). Jei tyrimas atliekamas vieno aukšto sveikatos priežiūros įstaigoje, galima paklausti apie kokius nors vietinius orientyrus. Savivaldybė: jei tiriamasis gyvena kitame regione nei atliekamas tyrimas, atsakymą į savivaldybės klausimą reikėtų vertinti atlaidžiau. Pavyzdžiui, tiriamasis gali pasakyti, kad čia Vilniaus savivaldybė, bet iš tiesų yra Vilniaus rajono savivaldybė. Artimos savivaldybės gali būti užskaitomos kaip teisingas atsakymas.

Metų laikai: pavasaris – kovas, balandis, gegužė; vasara – birželis, liepa, rugpjūtis; ruduo – rugsėjis, spalio, lapkritis; žiema – gruodis, sausis, vasaris.

Tiriamieji su afazija: jei tiriamasis negali atsakyti žodžiu, leiskite tiriamajam parašyti savo atsakymus.

* Atkreipkite dėmesį, kad M-ACE įvertiui reikia sudėti tik dienos, mėnesio dienos, mėnesio ir metų balus. Metų laiko balas nesumuojamas. Įvertis nuo 0 iki 4.

¹ ACE-III^{LT} adaptavimas buvo atliktas įgyvendinant mokslinių tyrimų projektą „Adenbruko kognityvinio tyrimo metodikos-III (Addenbrooke's cognitive examination-III, ACE-III) vertimas, adaptavimas ir validizavimas taikyti Lietuvoje“ (projekto Nr. S-132); projektas finansuotas Visuomenės sveikatos stiprinimo fondo lėšomis, kurį administruoja Sveikatos apsaugos ministerija. Vertimo autoriai doc.dr.Ramunė Dirvanskienė, prof.dr.Albinas Bagdonas, dr.Olga Zamalijeva, dokt.Jovita Janavičiūtė-Pužauskė, prof.dr.Liuda Šinkariova, prof.dr.Ineta Dabašinskienė, prof.dr.Aistė Pranckevičienė, dr.Raimonda Petrolienė, dr.Jolanta Žilinskienė.

DĖMESYS – Trijų žodžių įsiminimas (0–3 taškai)

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo pakartoti ir įsiminti tris žodžius. Žodžius sakykite lėtai. Jei reikia, žodžius pakartokite, tačiau ne daugiau trijų kartų. Pasakykite tiriamajam, kad prašysite tuos žodžius pakartoti vėliau.

Taškų skaičiavimas: Taškus skirkite tik už pirmąjį bandymą. Protokole nurodykite, kiek bandymų reikėjo išmokti visus tris žodžius.

DĖMESYS – Skaičiaus 7 atimtis (0–5 taškai)

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo iš 100 atimti 7. Užrašykite atsakymą ir tuomet paprašykite toliau nuosekliai atimtinėti po 7 iš kiekvieno likusio skaičiaus iki sustabdysite. Sustabdykite tiriamąjį po penkių veiksmų.

Taškų skaičiavimas: Užrašykite tiriamojo atsakymus, bet nestabdykite ir netaisykite tiriamojo, jei jis skaičiuodamas klysta. Leiskite tiriamajam tęsti, o vėliau patikrinkite atsakymus ir skirkite balus už teisingai atliktus veiksmus (pvz., 92, 85, 79, 72, 65 – įvertis 3 taškai).

DĖMESYS – Trijų žodžių atgaminimas (0–3 taškai)

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo atgaminti tris žodžius, kuriuos šiek tiek anksčiau prašėte pakartoti ir įsiminti.

Taškų skaičiavimas: Užrašykite tiriamojo atsakymus ir už kiekvieną teisingai atgamintą žodį skirkite tašką. Nepriminkite žodžių ir neduokite užuominų. Žodžių atgaminimo tvarka nėra svarbi.

ŽODINIS SKLANDUMAS – Raidė (0–7 taškai)

Pateikimas: Tiriamajam sakykite: „Aš Jums pasakysiu abėcėlės raidę, o Jūs per vieną minutę turėsite sugalvoti kuo daugiau žodžių, prasidedančių ta raide, išskyrus žmonių vardus ir vietovių pavadinimus. Pavyzdžiui, jei aš pasakyčiau K raidę, Jūs galite sakyti katė, kelti, kietas ir t.t., bet negalite sakyti tokių žodžių kaip Kotryna ar Kanada. Ar supratote užduotį? Ar esate pasiruošęs? Jūs turite vieną minutę. Ta raidė, kuria turi prasidėti Jūsų sakomi žodžiai, yra P“.

Taškų skaičiavimas: Pirmiausia, užrašykite visus tiriamojo sakomus žodžius. Tada suskaičiuokite teisingai pasakytus žodžius atmesdami: 1) pasikartojančius žodžius; 2) perseveracijas, t. y. tos pačios šaknies darinius (pvz., protas, protauti, protingas – skiriamas 1 balas); 3) intruzijas (pvz., kita raide prasidedančius žodžius); 4) tikrinius daiktavardžius (pvz., asmenvardžius ar vietovardžius); 5) pakartojimus daugiskaitos forma (pvz., puodas, puodai – du žodžiai, bet skiriamas 1 taškas). Naudodamiesi ACE-III protokole esančia lentele, kurioje susiejamas teisingai pasakytų žodžių skaičius ir skiriami taškai, priskirkite galutinį užduoties įvertį.

ŽODINIS SKLANDUMAS – Gyvūnai (0–7 taškai)

Pateikimas: Tiriamajam sakykite: „Dabar norėčiau, kad Jūs išvardintumėte kuo daugiau gyvūnų pavadinimų. Pavadinimas gali prasidėti bet kokia raide. Jūs vėl turėsite vieną minutę.“

Taškų skaičiavimas: Taip pat kaip ir ankstesnėje užduotyje, pirmiausia užrašykite visus tiriamojo pasakytus gyvūnus. Tada suskaičiuokite teisingus žodžius, atmesdami aukštesnės kategorijos žodžius, kai po jų pasakomi konkretesni gyvūnų pavadinimai (pvz., „žuvis“, po kurios sakoma „lašiša“ ir „menkė“ – viso 3 žodžiai, bet bus skiriami tik 2 taškai, už aukštesnę kategoriją 1 balas neskiriamas). Balai taip pat neskiriami už tos pačios rūšies gyvūnų pavadinimus, kuriais vadinami jaunikliai, patinai/patelės (pvz., „avis, avinas, ériukas“ – skiriamas 1 balas; „višta, gaidys, viščiukas“ – skiriamas 1 balas). Taškai skiriami už visų rūšių gyvūnus – vabzdžius, žmones, priešistorinius ir išnykusius gyvūnus, mitines būtybes (pvz., vienaragius). Jei tiriamasis nesuprato instrukcijos ir pradeda vardinti gyvūnus iš ankščiau duotos P raidės (pvz., panda, pantera, povas, plačiakaktis), pakartokite, kad gyvūno pavadinimas gali prasidėti bet kokia raide. Tačiau primindami instrukciją laiko nestabdykite.

ATMINTIS – Anterogradinė atmintis – Vardas ir adresas (0–7 taškai)**M-ACE**

Pateikimas: Tiriamajam paaiškinkite: „Dabar aš pasakysiu Jums žmogaus vardą, pavardę ir adresą. Kai baigsiu, noriu, kad Jūs pakartotumėte tai, ką sakiau. Kartosime tris kartus, kad informaciją įsimintumėte. Šiek tiek vėliau aš Jūsų paprašysiu tą vardą, pavardę ir adresą dar kartą prisiminti“. Jei tiriamasis mėgina kartoti su jumis, pasakykite, kad palauktų, kol Jūs pasakysite visą informaciją.

Taškų skaičiavimas: Užrašykite visų trijų mėginimų atsakymus, tačiau taškais vertinkite tik trečiąjį bandymą (0–7 taškai).

ATMINTIS – Retrogradinė atmintis – Žinomi žmonės (0–4 taškai)

Pateikimas: Paprašykite pasakyti, kas yra (1) dabartinis (-ė) Lietuvos prezidentas (-ė); (2) dabartinis (-ė) Lietuvos ministras pirmininkas (-ė); (3) kas buvo pirmasis išrinktas posovietinės Lietuvos prezidentas; (4) kas laikomas Vilniaus miesto įkūrėju?

Taškų skaičiavimas: Skirkite po 1 tašką už kiekvieną teisingą atsakymą. Užskaitykite atsakymą, jei nurodoma tik pavardė (pvz., „Nausėda“); jei tiriamasis nurodo tik vardą (pvz., „Gitanas“), paprašykite pasakyti ir pavardę. Jei tiriamasis nurodo vardą ir pavardę, bet vienas iš jų yra neteisingas (pvz., „Gintaras Nausėda“), skiriama 0 taškų. Jei dabartiniai vadovai neseniai pasikeitė ir tiriamasis nurodo, kad naujojo vadovo nežino, paprašykite pasakyti prieš tai buvusio politiko pavardę.

KALBA – Supratimas (0–3 taškai)

Pateikimas: Priešais tiriamąjį ant stalo vienas šalia kito padėkite rašiklį ir popieriaus lapą. Bandomajai užduočiai tiriamojo paprašykite: „Pakelkite rašiklį, o po to popierių“. Įsitikinkite, kad tiriamasis tikrai išgirdo instrukciją. Jei tiriamasis nesuprato instrukcijos ir neteisingai atliko užduotį, skirkite 0 taškų ir toliau užduoties nebetęskite. Kitu atveju paprašykite atlikti likusias tris užduotis, nurodytas protokole. Prieš pradėdami kiekvieną bandymą būtinai gražinkite rašiklį ir popierių priešais tiriamąjį.

Taškų skaičiavimas: Už kiekvieną teisingai atliktą užduotį skiriamas vienas taškas.

KALBA – Sakinio rašymas (0–2 taškai)

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo parašyti du pilnus sakinius. Jei tiriamasis nesugalvoja apie ką rašyti, pasiūlykite kelias temas (pvz., apie pastarąsias atostogas, pomėgius, šeimą ar vaikystę). Jei tiriamasis parašo tik vieną sakinį, paskatinkite parašyti ir antrą.

Taškų skaičiavimas: Sakiniuose turi būti veiksnys ir tarinys (**Pastaba:* atsižvelgiant į lietuvių kalbos ypatumus, veiksnys ir tarinys gali būti numanomas, pvz., „šiandien graži diena“ – tarinys „yra“ sakinyje numanomas, už tokį sakinį taškas skiriamas; „Noriu namo“ – veiksnys „aš“ yra numanomas, už tokį sakinį taškas skiriamas). Skiriant balus taip pat atsižvelgiama į rašybą ir gramatiką. Sakiniai gali būti nesusiję – jie neprivalo būti tos pačios temos. Jei tiriamasis nepaisant paskatinimo parašo tik vieną sakinį, taškų skaičius mažinamas.

Taškai	Kriterijai ir sakinių pavyzdžiai
2	<ul style="list-style-type: none"> Du sakiniai, nėra rašybos ar gramatikos klaidų. *<i>Pastaba:</i> sakiniai neturi būti tos pačios temos. Pvz., „Man patinka vaikščioti pakrante. Aš turiu tris anūkus.“
1	<ul style="list-style-type: none"> Du sakiniai, tačiau yra rašybos ARBA gramatikos klaidų. Parašytas tik vienas sakinytis, kuris yra be rašybos ar gramatikos klaidų. Pvz., „Man patinka vaikščioti pakrante. Man taip pat patinka šokti.“ „Aš vaikščioti. Patinka šokti.“ „Man patinka plaukioti.“ (Tiriamasis neparašo antrojo sakinio net papildomai paskatintas.)

Taškai	Kriterijai ir sakinių pavyzdžiai
0	<ul style="list-style-type: none"> • Parašytas vienas sakinys, kuriame yra rašybos ir/ar gramatikos klaidų. • Parašyti keli žodžiai, kurie yra frazė (pvz., „<i>geltona saulė</i>“), vieta (pvz., „<i>klinikinė ligoninė</i>“) ar asmens vardas. • Tiriamasis negeba parašyti sakinio.

KALBA – Pavienių žodžių pakartojimas (0–2 taškai)

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo paskui jus pakartoti kiekvieną jūsų sakomą žodį; žodžius sakykite po vieną.

Taškų skaičiavimas: Jei kartojamas žodis neskamba normaliai (pvz., kalba kertasi, stringa, reikalauja pastangų, žodis skamba neaiškiai), pakartojimas vertinamas kaip neteisingas. Taškai skiriami tik už pirmąjį bandymą. 2 taškai skiriami, kai teisingai pakartoti visi keturi žodžiai; 1 taškas – už tris teisingai pakartotus žodžius; 0 – taškų už 2 ir mažiau teisingai pakartotus žodžius.

KALBA – Patarlių pakartojimas (0–2 taškai)

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo pakartoti patarles.

Taškų skaičiavimas: Iš dalies teisingas pakartojimas nėra užskaitomas (pvz.: „Ne viskas, kas žiba, auksas“). Skirkite 1 balą už kiekvieną patarlę.

**Pastaba:* Kai tiriamasis pakartoja patarlę, galima jo paklausti: „*Kokia šios patarlės prasmė?*“ arba „*Kaip Jūs paaiškintumėte šią patarlę žmogui, kuris tokios patarlės niekada nebuvo girdėjęs?*“. Ši papildoma procedūra suteikia tyrėjui kokybinės informacijos apie tiriamojo abstraktaus žodinio mąstymo ypatumus, tačiau nėra vertinama taškais.

KALBA – Objektų įvardijimas (0–12 taškų)

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo pavadinti kiekvieną objektą.

Taškų skaičiavimas: Teisingi atsakymai yra: šaukštas; knyga; kengūra arba valabis; pingvinas; inkaras; kupranugaris arba dromedaras; arfa arba lyra; raganosis; statinė arba kubilas, bačka; karūna; krokodilas arba aligatorius; armonika arba akordeonas, bandonija. Už kiekvieną teisingą įvardijimą skiriamas 1 taškas.

KALBA – Supratimas (0–4 taškai)

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo parodyti paveikslėlį, kuris atitinka perskaitytą nuorodą. Neteikite jokio grįžtamojo ryšio apie žodžių prasmę.

Taškų skaičiavimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą skirkite vieną tašką. Pasitaisymai leidžiami.

KALBA – Skaitymas (0–1 taškas)

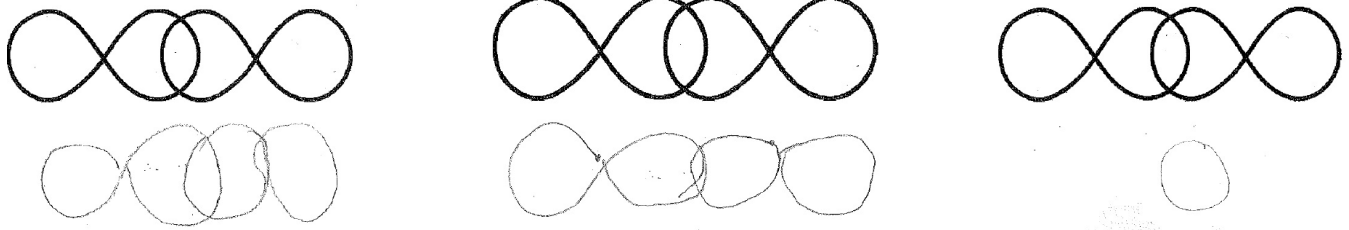
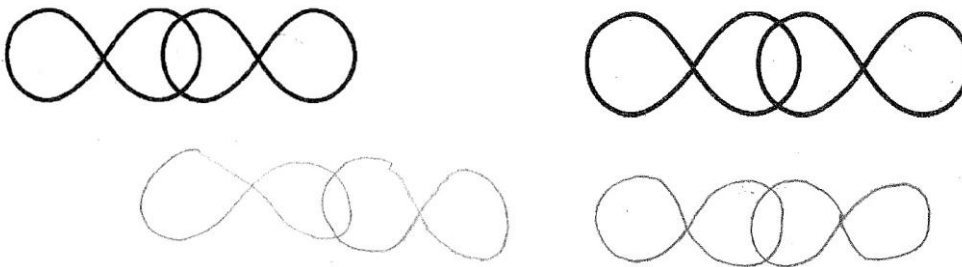
Pateikimas: Paprašykite tiriamojo garsiai perskaityti rodomus žodžius.

Taškų skaičiavimas: Skirkite 1 tašką, jei tiriamasis teisingai perskaitė visus penkis žodžius. Skirkite 0 taškų, jei bent vienas žodis buvo perskaitytas neteisingai. Jei įmanoma, fiksuokite klaidas naudodami fonetinę abėcėlę.

ERDVINIAI GEBĖJIMAI – Susikertantys begalybės simboliai (0–1 taškas)

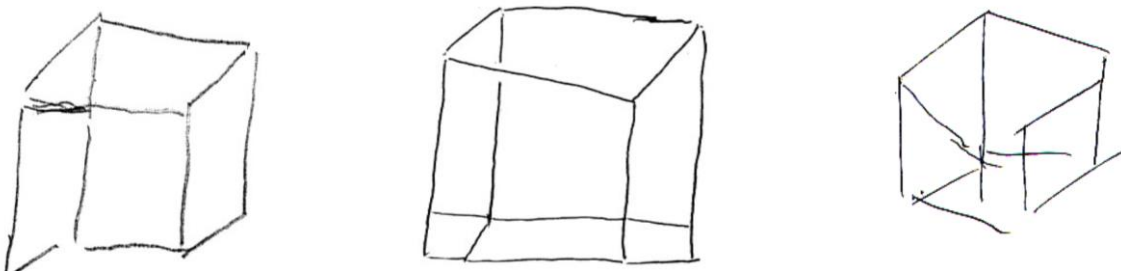
Pateikimas: Paprašykite tiriamojo nukopijuoti diagramą.

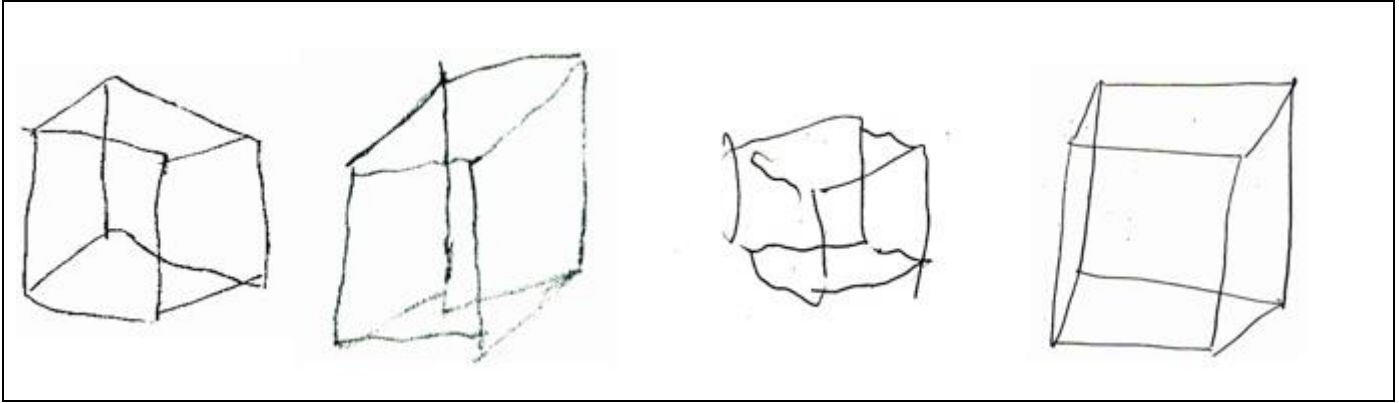
Taškų skaičiavimas: Skirkite 1 tašką, jei yra nupiešti du begalybės simboliai ir jie persidengia. Abi begalybės ženklo kilpos turi sueiti į vieną tašką ir neatrodyti kaip apskritimai.

0 taškų**1 taškas****ERDVINIAI GEBĖJIMAI – Trimatis kubas (0–2 taškai)**

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo nukopijuoti protokole pateiktą kubą.

Taškų skaičiavimas: 2 taškai skiriami jei nukopijuotas kubas turi 12 teisingai sudėtų linijų, net jei proporcijos nėra perteiktos tobulai. 1 taškas skiriamas, jei nupieštas kubas turi mažiau nei 12 linijų, tačiau išlaikyta bendra kubo forma.

1 taškas

2 taškai**ERDVINIAI GEBĖJIMAI – Laikrodis (0–5 taškai)****M-ACE**

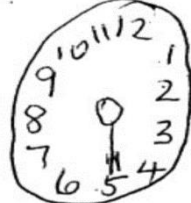
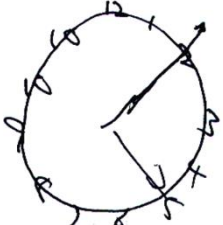
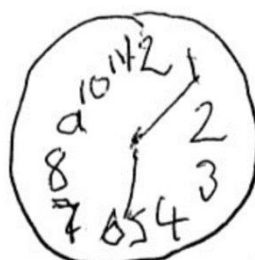

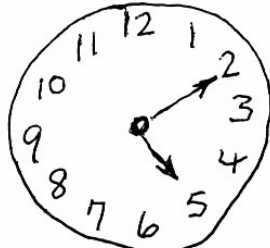
Pateikimas: Paprašykite tiriamojo nupiešti laikrodžio ciferblatą (apskritimą) su valandas žyminčiais skaičiais. Tuomet paprašykite nupiešti rodykles, kurios rodo dešimt minučių po penktos valandos. Jeigu tiriamasis nepatenkintas piešiniu ir nori jį perpiešti, leiskite bandyti dar kartą ir vertinkite antrąjį piešinį. Leiskite tiriamajam taisyti padarytas klaidas trintuku.

Taškų skaičiavimas: Žemiau pateikiami vertinimo kriterijai, kuriais remiantis galima iš viso už piešinį skirti 5 taškus.

Apskritimas	1 taškas skiriamas už santykinai normalų apskritimą.
Skaičiai	2 taškai skiriami, jei pavaizduoti visi skaičiai ir jie tolygiai išdėstyti apskritime. Nedidelis bendras ciferblato pasukimas yra leidžiamas. 1 taškas skiriamas, jei pavaizduoti visi skaičiai, tačiau jie yra arba apskritimo išorėje, arba netolygiai išdėstyti apskritime. 0 taškų yra skiriama, jei kažkurie skaičiai yra praleisti.
Rodyklės	2 taškai skiriami, jei pavaizduotos abi rodyklės, jų ilgis yra teisingas, ir jos nukreiptos į teisingus skaičius (jei nesate tikri, galite paklausti tiriamojo, kuri rodyklė yra ilgoji, o kuri trumpoji). 1 taškas yra skiriamas, jei nupieštos dvi rodyklės, kurios nukreiptos į teisingus skaičius, tačiau jų ilgis neteisingas. 1 taškas skiriamas, jei nupieštos dvi rodyklės, jų ilgis teisingas, bet tik viena nukreipta į teisingą skaičių. 0 taškų skiriama, jei nupieštos dvi rodyklės, kurių viena nukreipta į teisingą skaičių, tačiau rodyklių ilgis neteisingas. 0 taškų skiriama, jei nupieštos dvi rodyklės, tačiau neteisingas jų ilgis ir jos rodo neteisingą laiką. 0 taškų skiriama, jei nupiešta tik viena rodyklė.

Žemiau pateikiami taškų skyrimo pavyzdžiai.

1 taškas	2 taškai	2 taškai
Apskritimas (1); neaišku, ar surašyti visi skaičiai (0); neaišku, kur yra rodyklės (0)	Apskritimas (1); Viena rodyklė nukreipta į teisingą skaičių ir yra teisingo ilgio (1)	Apskritimas (1), surašyti visi skaičiai, tačiau jie nėra apskritimo viduje (1)

<p>2 taškai</p> <p>Apskritimas (1); visi skaičiai, tačiau jie nėra apskritimo viduje (1); dvi rodyklės, kurių viena nukreipta į teisingą skaičių, tačiau rodyklių ilgis lygus (0)</p> 	<p>3 taškai</p> <p>Apskritimas (1); yra visi skaičiai ir jie proporcingai išdėstyti (nedidelis viso ciferblato pasukimas priimtinas) (2); tik viena rodyklė (0)</p> 	<p>3 taškai</p> <p>Apskritimas (1); skaičiai nėra apskritimo viduje, skaičius 10 pasikartoja du kartus (0); rodyklės išdėstytos teisingai ir yra tinkamo ilgio (2)</p>
<p>3 taškai</p> <p>Apskritimas (1); skaičiai išdėstyti netolygiai (1); viena rodyklė nukreipta teisingai ir yra tinkamo ilgio (1)</p> 	<p>4 taškai</p> <p>Apskritimas (1), visi skaičiai, tačiau jie netolygiai išdėstyti (1), dvi teisingai nukreiptos rodyklės, rodyklių ilgis tinkamas (2)</p> 	<p>4 taškai</p> <p>Apskritimas (1), visi skaičiai, proporcingai išdėstyti (2), viena rodyklė nukreipta teisingai ir yra teisingo ilgio (1)</p>
<p>5 taškai</p> <p>Apskritimas (1); skaitmenys apskritime išdėlioti proporcingai (2); rodyklės teisingai rodo nurodytą laiką (2).</p> 		

SUVOKIMO GEBĖJIMAI – Taškų skaičiavimas (0–4 taškai)

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo suskaičiuoti taškus kiekviename kvadrato. Vedžioti pirštu neleidžiama.

Taškų skaičiavimas: Skiriamas 1 taškas už teisingai pasakytą taškų skaičių kvadrato. Teisingi atsakymai (pagal laikrodžio rodyklę): 8, 10, 9 ir 7.

Tiriamieji su afazija: Jei tiriamasis negali pasakyti taškų skaičiaus, leiskite atsakymą užrašyti.

„GEBĖJIMAI – Raidžių įvardijimas (0–4 taškai)

Pateikimas: Paprašykite tiriamojo įvardyti kvadratuose įrašytas raides. Tiriamajam leidžiama rodyti pirštu ar pieštuku.

Taškų skaičiavimas: 1 taškas skiriamas už kiekvieną teisingai įvardytą raidę. Teisingi atsakymai: K, M, A ir T.

Tiriamieji su afazija: Jeigu tiriamasis negali teisingai pasakyti (išstarti) raidės, leiskite jam tą raidę užrašyti ar pasakyti teisingą raidės garsą (pvz., „mmm“).

ATMINTIS – Vardo ir adreso atgaminimas (0–7 taškai)**M-ACE**

Pateikimas: Tiriamajam sakykite: „*Dabar pabandykite prisiminti asmens vardą, pavardę ir adresą, kuriuos kartojome pradžioje.*“

Taškų skaičiavimas: Skiriama po vieną tašką už kiekvieną atgamintą elementą, vertinimui naudokite pateiktas gaires. Maksimalus įvertis 7 taškai.

**Tomas Butkus
Sodų gatvė 73
Tytuvėnai
Kelmės rajonas**

Pavyzdys 1a

Tadas Butkus	0 + 1	
Sodų gatvė 78	1 + 1 + 0	
....	0	
Tauragės rajonas	0	Įvertis 3 iš 7

Pavyzdys 2a

Tomas Butkus	1 + 1	
Sodų alėja 73	1 + 0 + 1	
.....	0	
Kelmės rajonas	1	Įvertis 5 iš 7

Pavyzdys 3a

Tomas Sutkus	1 + 0	
Sodžiaus kelias 87	0 + 0 + 0	
Tytuvėnai	1	
Šiaulių apskritis	0	Įvertis 2 iš 7

ATMINTIS – Vardo ir adreso atgaminimas (0–5 taškai)

Pateikimas: Atpažinimo užduotis duodama tiriamajam, tik jei jis neatgamino vieno ar daugiau vardo ir adreso elementų. Ši užduotis suteikia tiriamajam galimybę atpažinti informaciją, kuri nebuvo prisiminta. Jei tiriamasis teisingai atgamino visą vardo ir adreso informaciją, šis etapas nereikalingas, todėl tiriamajam už atpažinimą automatiškai skiriami 5 taškai. Tačiau dauguma tiriamųjų visų adreso ir vardo detalių neatgamina. Pirmiausia pilkuose langeliuose pasižymėkite informaciją, kuri buvo atgaminta, o tuomet tiriamajam sakykite: „*Aš Jums šiek tiek padėsiu: ar vardas ir pavardė buvo X, Y ar Z?*“.

Taškų skaičiavimas: Už kiekvieno elemento teisingą atpažinimą skiriamas 1 taškas. Sudėkite teisingai atgamintų ir atpažintų elementų taškus, maksimalus įvertis 5 taškai.

Pavyzdys 1b (remiantis 1a pavyzdžiu atgaminimo užduotyje)

Tyrėjas pasižymi „Sodų gatvė“ pilko langelio dešinėje, nes tiriamasis šį elementą teisingai atgamino. Tyrėjas toliau turėtų klausti:	Tiriamąjį atsakymai:	
- Ar ten buvo Tadas Butkus, Tomas Butkus ar Tomas Bartkūnas?	Tomas Butkus	1
- Ar namo numeris buvo 37, 73 ar 76?	76	0
- Ar tai buvo Merkinė, Tytuvėnai ar Darbėnai?	Tytuvėnai	1
- Kelmės, Varėnos ar Lazdijų rajonas?	Varėnos	0
		+1 balas, gautas atgaminimo užduotyje (Sodų gatvė) Įvertis 3 iš 5

Pavyzdys 2b (remiantis 2a pavyzdžiu atgaminimo užduotyje)

Tyrėjas pažymi „Tomas Butkus“, „73“ ir „Kelmės rajonas“ pilkų langelių dešinėje, nes tiriamasis šią informaciją jau atgamino. Toliau tyrėjas turėtų klausti:	Tiriamąjį atsakymai:	
- Ar adresas buvo Sodų kelias, Sodų gatvė ar Sodybų gatvė?	Sodų gatvė	1
- Ar tai buvo Merkinė, Tytuvėnai, ar Darbėnai?	Tytuvėnai	1
		+3 balai, gauti atgaminimo užduotyje (Tomas Butkus, 73, Kelmės raj.) Įvertis 5 iš 5

Pavyzdys 3b (remiantis 3a pavyzdžiu atgaminimo užduotyje)

Tyrėjas pasižymi „Tytuvėnai“ pilko langelio dešinėje, nes ši informacija jau buvo atgaminta. Toliau reikia klausti:	Tiriamąjį atsakymai:	
- Ar ten buvo Tadas Butkus, Tomas Butkus ar Tomas Bartkūnas?	Tadas Butkus	0
- Ar adresas buvo Sodų kelias, Sodų gatvė ar Sodybų gatvė?	Sodų kelias	0
- Ar namo numeris buvo 37, 73 ar 76?	37	0
- Kelmės, Varėnos ar Lazdijų rajonas?	Lazdijų	0
		+1 balas, gautas atgaminimo užduotyje (Tytuvėnai) Įvertis 1 iš 5

SUMINIAI ĮVERČIAI – ACE-III sričių ir suminis įvertis

Taškų skaičiavimas: Susumuokite užduočių, sudarančių kiekvieną iš penkių vertinamų sričių (Dėmesio, Atminties, Sklandumo, Kalbos ir Erdvinių gebėjimų), įverčius, kad gautumėte ACE-III sričių taškus. Bendras ACE-III balas (/100) gaunamas sudėjus penkių sričių įverčius. M-ACE įvertis (/30) apskaičiuojamas sudėjus taškus pilkose dėžutėse. Pastaba: M-ACE maksimalus Orientacijos srities įvertis yra 4, klausimas apie metų laiką nėra įtrauktas.

Remiantis Lietuvoje atliktu tyrimu, kuriame dalyvavo 370 tiriamųjų, neturinčių diagnozuotų pažinimo sutrikimų (141 (38.1%) vyrai ir 229 (61.9%) moterys, nuo 45 iki 98 metų amžiaus, amžiaus vidurkis 68,13 (SN 12,76)); ir 97 asmenys, kurie kreipėsi į gydymo įstaigą dėl pažinimo gebėjimų prastėjimo (24 (24,7%) vyrai ir 73 (75,3%) moterys, nuo 49 iki 92 metų amžiaus, amžiaus vidurkis 76,38 (SN 8,30)), ACE-III pasižymi tinkamais validumo ir vidinio suderinamumo rodikliais. ACE-III įverčiai sėkmingai diferencijavo lengvo kognityvinio sutrikimo ir demencijos grupes nuo bendrosios populiacijos tiriamųjų grupės.

- Optimaliausia skiriamoji reikšmė demencijos atrankai buvo **75 balai**, ši skiriamoji reikšmė pasižymėjo 91% jautrumu ir 94% specifiškumu.
- Optimaliausias ACE-III jautrumo ir specifiškumo santykis atpažįstant lengvą kognityvinį sutrikimą pasiekiamas, kai skiriamoji reikšmė yra **84 balai**, ši reikšmė pasižymėjo 94% jautrumu, 84% specifiškumu.

Trumpoji ACE-III versija M-ACE taip pat pasižymėjo tinkamais validumo ir vidinio suderinamumo rodikliais ir gali būti taikoma tuomet, kai detalesnis vertinimas yra neįmanomas ar neprasmingas. Optimaliausia skiriamoji M-ACE reikšmė atpažįstant kliniškai diagnozuotą demenciją buvo **22 balai**, ši reikšmė pasižymėjo 94 procentų jautrumu ir 89 procentų specifiškumu.

ACE-III rezultatus taip pat galima interpretuoti žemiau pateikiamomis normų lentelėmis, sudarytomis remiantis tiriamųjų, kurie neturi nustatytų pažinimo sutrikimo, duomenimis. Lentelėse pateikiama aprašomoji ACE-III rodiklių informacija penkioms amžiaus grupėms (45-54, 55-64, 65-74, 75-84 ir 85+), o taip pat dviem amžiaus grupėms (55-70 ir 71+), grupes taip pat stratifikuojant į tris išsimokslinimo kategorijas (12 ir mažiau metų, 13-16 metų ir 17 ir daugiau metų). Lentelėse pateikiama ACE-III bendras įvertis, M-ACE įvertis, o taip pat atskirų kognityvinių domenų įverčiai amžiaus grupėse. Kiekvienoje lentelėje taip pat pateikiamas ir MMSE-2 įvertis bei jo sklaida, kas leidžia matyti atitiktį tarp ACE-III rodiklio ir MMSE-2 balų. Lentelėse pateikiami procentiliai leidžia išplėsti individualaus įverčio interpretaciją ir įvertinti, kurioje vietoje, lyginant su bendraamžių rodikliais, yra pasiektas konkretaus asmens rezultatas.

1 lentelė. ACE-III, M-ACE IR MMSE-2 RODIKLIAI BENDROSIOS POPULIACIJOS IMTYJE (N=315)

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai												
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90	92	98
DĖMESYS	17.2	18	1.16	13	18	14	15	15	17	17	17	18	18	18	18	18	18	
ATMINTIS	23.43	24	2.92	9	26	15	19	19	21	23	24	24	25	25	26	26	26	
SKLANDUMAS	10.86	11	2.35	3	14	5	7	7	9	10	11	11	12	12	13	14	14	
KALBA	24.58	25	2.11	13	26	17	22	22	24	24	25	25	26	26	26	26	26	
ERDVINIAI	14.97	15	1.30	10	17	11	13	13	14	15	15	15	16	16	16	16	16	
ACE-III	91.04	93	7.17	64	100	68	79	81	86	89	91	93	94	96	96	98	99	100
M-ACE	26.56	27	3.24	13	30	17	21	22	24	26	27	27	28	29	29	30	30	30
MMSE-2	28.27	29	1.72	20	30	24	26	26	27	28	28	29	29	29	30	30	30	30

2 lentelė. ACE-III, M-ACE IR MMSE-2 RODIKLIAI PENKIOSE AMŽIAUS GRUPĖSE

Amžiaus grupė 45-54 metai (N=44)

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai											
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90	
DĖMESYS	17.66	18	0.81	15	18	15	16	17	17	18	18	18	18	18	18	18	18
ATMINTIS	24.93	25.5	1.62	20	26	20	21	22	25	25	25	26	26	26	26	26	26
SKLANDUMAS	12.68	13	1.38	10	14	10	10	10	11	12	13	13	13	14	14	14	14
KALBA	25.66	26	0.64	23	26	23	25	25	25	26	26	26	26	26	26	26	26
ERDVINIAI	15.32	16	0.91	12	16	12	14	14	15	15	15	16	16	16	16	16	16
ACE-III	96.25	97	3.52	85	100	85	91	92	94	95	96	97	98	99	99	99	100
M-ACE	28.50	29	1.59	24	30	24	26	26	27	28	29	29	29	30	30	30	30
MMSE-2	29.27	30	1.04	26	30	26	27	28	29	29	29	30	30	30	30	30	30

Amžiaus grupė 55-64 metai (N=95)

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai											
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90	
DĖMESYS	17.19	18	1.26	13	18	13	15	15	17	17	17	18	18	18	18	18	18
ATMINTIS	23.99	25	2.49	14	26	14	21	22	23	24	24	25	25	25	26	26	26
SKLANDUMAS	11.71	12	1.93	6	14	6	9	10	10	11	11	12	13	13	13	14	14
KALBA	25.24	26	1.23	20	26	20	23	24	25	25	25	26	26	26	26	26	26
ERDVINIAI	15.07	15	1.25	11	17	11	13	14	14	15	15	15	16	16	16	16	16
ACE-III	93.20	94	5.43	75	100	76	83	84	90	93	94	94	96	96	97	98	98
M-ACE	27.61	28	2.39	20	30	20	23	24	26	27	28	28	29	29	29	29	30
MMSE-2	28.43	29	1.69	22	30	24	26	26	27	28	29	29	29	30	30	30	30

Amžiaus grupė 65-74 (N=71)

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai										
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90
DĖMESYS	17.44	18	0.91	15	18	15	16	16	17	17	18	18	18	18	18	18
ATMINTIS	23.56	24	2.46	13	26	15	20	20	22	23	23	24	25	25	26	26
SKLANDUMAS	10.75	11	2.00	4	14	5	8	8	9	10	11	11	11	12	12	13
KALBA	24.69	25	1.75	17	26	18	22	22	24	25	25	25	25	26	26	26
ERDVINIAI	15.15	16	1.06	12	16	12	13	13	14	15	15	16	16	16	16	16
ACE-III	91.59	93	5.87	68	100	71	83	84	88	90	92	93	94	95	96	98
M-ACE	26.87	28	2.86	13	30	16	23	23	25	26	27	28	28	29	29	30
MMSE-2	28.42	29	1.49	25	30	25	26	26	27	28	29	29	29	29	30	30

Amžiaus grupė 75-84 (N=72)

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai										
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90
DĖMESYS	17.08	17	1.08	14	18	14	15	15	17	17	17	17	18	18	18	18
ATMINTIS	22.63	24	3.41	9	26	11	17	18	20	21	23	24	24	25	25	26
SKLANDUMAS	9.74	10	2.21	4	13	4	6	7	8	9	9	10	11	11	12	13
KALBA	23.86	24	2.23	15	26	16	20	20	23	23	24	24	25	25	26	26
ERDVINIAI	14.81	15	1.26	10	16	10	13	13	14	14	15	15	15	16	16	16
ACE-III	88.11	89	6.46	71	98	71	77	77	84	86	87	89	91	92	94	96
M-ACE	25.14	26	3.30	15	30	16	19	20	23	24	25	26	27	27	28	29
MMSE-2	27.96	28	1.58	23	30	23	25	26	27	27	28	28	29	29	29	30

Amžiaus grupė 85+ (N=33)

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai										
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90
DĖMESYS	16.36	16	1.45	13	18	13	14	14	15	16	16	16	17	17	18	18
ATMINTIS	21.33	23	3.61	15	26	15	15	15	18	19	20	23	24	24	25	26
SKLANDUMAS	8.70	9	2.60	3	14	3	5	5	6	7	8	9	9	11	11	12
KALBA	22.58	24	3.56	13	26	13	16	16	20	22	22	24	24	25	26	26
ERDVINIAI	14.12	15	1.92	10	16	10	10	10	13	13	14	15	15	16	16	16
ACE-III	83.09	86	9.82	64	97	64	66	67	72	80	83	86	87	89	92	95
M-ACE	23.33	24	4.07	13	29	13	17	18	19	20	23	24	25	27	27	28
MMSE-2	26.85	27	2.20	20	30	20	24	24	26	26	27	27	28	28	29	29

3 lentelė. ACE-III, M-ACE IR MMSE-2 RODIKLIAI AMŽIAUS IR IŠSIMOKSLINIMO POGRUPIUOSE

Amžiaus grupė 55-70 metų, išsimokslinimas 12 ir mažiau metų (N=30).

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai										
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90
DĖMESYS	16.93	17	1.26	14	18	14	14	15	16	17	17	17	18	18	18	18
ATMINTIS	23.07	24	3.01	14	26	14	16	18	22	23	23	24	24	25	25	26
SKLANDUMAS	10.53	10	2.05	6	14	6	8	8	9	9	10	10	11	12	13	13
KALBA	24.8	25	1.24	22	26	22	22	23	24	24	25	25	25	26	26	26
ERDVINIAI	14.6	15	1.40	11	16	11	12	13	13	14	14	15	15	16	16	16
ACE-III	89.93	91.5	6.33	75	99	75	78	80	84	87	89	92	93	94	96	98
M-ACE	26.1	27	3.10	20	30	20	20	21	23	24	25	27	28	28	29	30
MMSE-2	27.73	28	1.96	22	30	22	24	25	26	27	28	28	29	29	30	30

Amžiaus grupė 55-70 metų, išsimokslinimas 13-16 metų (N=80).

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai										
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90
DĖMESYS	17.41	18	1.13	13	18	14	15	16	17	18	18	18	18	18	18	18
ATMINTIS	24.11	25	2.22	14	26	16	20	21	22	24	24	25	25	26	26	26
SKLANDUMAS	11.53	12	1.74	6	14	6	9	10	10	11	11	12	12	13	13	14
KALBA	24.9	25	1.57	20	26	20	22	23	24	25	25	25	26	26	26	26
ERDVINIAI	15.24	16	1.15	11	17	11	14	14	14	15	15	16	16	16	16	16
ACE-III	93.19	94	4.83	78	100	79	84	85	90	93	94	94	95	96	97	98
M-ACE	27.71	28	2.03	20	30	22	24	25	26	27	28	28	29	29	29	30
MMSE-2	28.61	29	1.45	24	30	25	26	26	28	28	29	29	29	30	30	30

Amžiaus grupė 55-70 metų, išsimokslinimas 17 ir daugiau metų (N=37).

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai										
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90
DĖMESYS	17.51	18	0.93	13	18	13	17	17	17	17	18	18	18	18	18	18
ATMINTIS	24.46	25	1.61	20	26	20	22	22	23	23	24	25	25	26	26	26
SKLANDUMAS	12.08	13	1.85	6	14	6	10	10	10	11	12	13	13	13	14	14
KALBA	25.54	26	0.84	23	26	23	24	24	25	25	26	26	26	26	26	26
ERDVINIAI	15.46	16	0.84	13	16	13	14	14	15	15	16	16	16	16	16	16
ACE-III	95.05	96	3.68	85	100	85	88	90	93	94	95	96	96	97	98	99
M-ACE	28.32	29	1.49	24	30	24	26	26	27	28	28	29	29	29	30	30
MMSE-2	28.89	29	1.29	25	30	25	27	27	28	28	29	29	30	30	30	30

Amžiaus grupė 71+, išsimokslinimas 12 ir mažiau metų (N=31).

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai										
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90
DĖMESYS	16.52	17	1.15	14	18	14	15	15	16	16	16	17	17	17	18	18
ATMINTIS	21	21	3.61	15	26	15	15	15	17	19	20	21	23	24	25	26
SKLANDUMAS	8.23	8	2.25	4	12	4	5	5	6	7	7	8	9	9	11	11
KALBA	22.55	23	3.24	15	26	15	17	17	19	21	23	23	24	25	26	26
ERDVINIAI	14.26	15	1.63	10	16	10	11	12	13	14	14	15	15	15	16	16
ACE-III	82.55	83	9.03	64	97	64	66	67	75	79	82	83	85	88	90	95
M-ACE	23.13	23	4.03	13	29	13	18	18	19	21	23	23	24	26	27	29
MMSE-2	27.16	27	1.95	23	30	23	24	24	25	26	27	27	28	29	29	29

Amžiaus grupė 71+, išsimokslinimas 13-16 metų (N=66).

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai										
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90
DĖMESYS	16.94	17	1.25	13	18	13	15	15	16	17	17	17	18	18	18	18
ATMINTIS	22.65	24	3.56	9	26	10	17	18	20	21	23	24	24	25	25	26
SKLANDUMAS	9.52	10	2.28	3	14	3	6	6	8	8	9	10	10	11	12	12
KALBA	23.88	24	2.28	15	26	16	20	22	23	23	24	24	25	25	26	26
ERDVINIAI	14.76	15	1.39	10	16	10	12	13	14	14	15	15	15	16	16	16
ACE-III	87.74	89	7.18	67	97	67	73	75	84	86	88	89	91	92	94	96
M-ACE	25.11	26	3.60	13	30	14	19	20	23	24	25	26	27	27	28	29
MMSE-2	27.77	28	1.81	20	30	21	25	26	26	27	28	28	29	29	29	30

Amžiaus grupė 71+, išsimokslinimas 17 ir daugiau metų (N=25).

	Vidurkis	Mediana	SN	Min	Max	Procentiliai										
						2	8	10	20	30	40	50	60	70	80	90
DĖMESYS	17.04	17	1.21	14	18	14	14	15	16	17	17	17	18	18	18	18
ATMINTIS	22.88	24	2.74	16	26	16	17	18	21	22	23	24	24	25	25	26
SKLANDUMAS	10.88	11	2.13	6	13	6	7	7	9	10	11	11	12	12	13	13
KALBA	24.24	25	2.88	13	26	13	20	20	24	24	25	25	26	26	26	26
ERDVINIAI	14.64	15	1.47	10	16	10	13	13	13	14	14	15	15	16	16	16
ACE-III	89.68	92	6.82	69	98	69	75	77	87	89	91	92	92	93	95	95
M-ACE	25.56	27	3.18	17	30	17	19	20	23	25	25	27	27	27	28	29
MMSE-2	27.80	28	1.78	23	30	23	25	25	26	27	27	28	29	29	29	30